

Aardbeien

Fragaria ananassa (Rozenfamilie)

Er is geen fruitsoort die zoveel door amateurs geteeld wordt dan aardbeien. Van oorsprong komt de gekweekte aardbei van de wilde of bosaardbei. (*Fragaria vesca*). In de 16de eeuw werden al selecties van dit soort gekweekt voor de handel. In de 17de eeuw kwam het ras *Fragaria virginiana* uit Noord-Amerika naar hier, en kreeg de naam: "scharlaken aardbei". In de 18de eeuw kwam vanuit Chili de *Fragaria chiloensis* op de markt. Door deze twee soorten met elkaar te kruisen ontstond de *Fragaria ananassa*. Uit deze kruising komen alle huidige rassen voort.

De teelt is niet echt makkelijk te noemen, maar met goede zorgen en een beetje geluk met het weer, kunt u een aardige oogst halen. De aardbeien smaken het lekkerst zo van de plant.

Bodem en bemesting

De aardbei stelt geen hoge eisen aan de grond, maar men moet toch met een aantal zaken rekening houden. De zuurgraad is meestal geen probleem, hij groeit op een wat zure grond, maar ook op neutrale bodem gaat het prima. Op natte grond is het moeilijk. Omdat er in deze grond weinig zuurstof zit, sterven er wortels af. In de zomer kunnen de planten dan onvoldoende water opnemen en sterven ze af. Op droogtegevoelige gronden is het zeer moeilijk om voldoende water aan te voeren tijdens de vruchtzetting.

De aardbeiplant houdt van humeuze grond. Voordat u een nieuw aardbeienbed aanplant, kunt u het beste compost of vercomposteerde stalmest gebruiken als bemesting. Het nieuwe teeltbed vroegtijdig omspitten of losmaken, de compost of mest in de bovenste laag doorwerken en de grond daarna even laten bezakken. Als er geen gebrek is aan bepaalde meststoffen in de bodem is 2 à 3 kg compost of stalmest per m² voldoende. Het eerste jaar hebben ze hier voldoende aan. Het tweede jaar kan er eventueel voor de winter 3 kg compost per m² gestrooid worden. Deze compost biedt tevens wat bescherming tegen zware vorst. Als de bemesting in het voorjaar plaatsvindt, moet het vroeg gebeuren: omstreeks maart.

Rassenkeuze

We kunnen de aardbeien indelen in twee hoofdgroepen, namelijk de doordragende soorten en de voorjaarsaardbeien. In het algemeen kan gesteld worden dat de rassenkeuze bij de doordragende soorten beperkt is en de smaak soms te wensen overlaat. De ziektedruk is bij de doordragende soorten iets groter dan bij de voorjaarsaardbei. De oorzaak is dat de grootste productieperiode in augustus/september valt. Over het algemeen is in deze maanden de luchtvochtigheid hoog en de nachten lang, waardoor het gewas lang nat blijft.

Verder is er nog een groot verschil in planttijd. De voorjaarsaardbei geeft het beste resultaat als hij geplant wordt tussen half juli en half augustus, terwijl de doordrager pas in september geplant moet worden. Er zijn ook nog aardbeiensoorten die gezaaid kunnen worden, dit zijn over het algemeen doordragende rassen.

Hier volgen enkele rassen van de voorjaarsaardbeien:

Gorella, vrij vroeg met een goede smaak en grote vruchten.

Tenira, vrij laat, stevige vruchten met ook stevige stengels, waardoor de aardbeien pas laat naar de grond zakken en daardoor iets minder vatbaar zijn voor vruchtrot, goed van smaak.

Elvira, tamelijk vroeg met middelgrote vruchten, goed van smaak.

Senga Sengana, een heel produktief ras met niet al te grote vruchten en daardoor geschikt voor inmaak, smakelijk, maar gevoelig voor vruchtrot.

Gigantella, een zeer grote aardbei, vrij laat, plukt snel met een redelijke smaak.

Nu volgen enkele doordragende soorten:

Ostara, een puntige aardbei, zacht, redelijk van smaak. De vruchten worden steeds kleiner naarmate de herfst vordert.

Roter Regen, deze aardbei wordt vaak als hangaardbei gekweekt in bloembakken of langs de muur.

Rabunda, middelgrote aardbei, goed van smaak.

Zaai aardbeien: Waarvan ik één ras wil noemen die zeker de moeite waard is om eens te proberen, Sweethart F1. De vruchten zijn groter dan de meeste andere zaai aardbeien. De smaak is redelijk.

Het kweken

U zou kunnen beginnen met planten die u gekregen hebt van burens of kennissen. Beter is, beginnen met planten die gekeurd zijn door de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (N.A.K.). Het plantbed bemesten zoals hiervoor beschreven is. De rijafstand is minimaal 60 cm, in de rij ongeveer drie planten per meter. De planten mogen niet te diep staan, het hart van de plant moet vrij zijn van grond. Goed aandrukken is erg belangrijk. Bij droog weer regelmatig water geven tot er nieuwe blaadjes verschijnen, daarna alleen water blijven geven als het door omstandigheden nodig is. Het jaar daarop, zodra er weer gewerkt kan worden in de tuin, het aardbeienbed vrij houden van onkruid en regelmatig schoffelen. De grond om de aardbeienplant moet fijn zijn om de slakken minder kans te geven weg te kruipen onder de kluiten.

Tijdens de vruchtzetting is er veel water nodig, op droogtegevoelige gronden kan het nodig zijn om water te geven. Bij de doordragers kunnen de eerste bloesems verwijderd worden om daarna een betere vruchtzetting te krijgen.

Wilt u van uw eigen teeltbed nieuwe planten halen, dan is het raadzaam de planten die veel en mooie aardbeien leveren te merken en daar in een later stadium planten van te verzamelen.

Om steeds te beschikken over jonge aardbeiplanten kunt u ieder jaar een nieuw bedje aanplanten en een oude opruimen. Aardbeiplanten waar twee jaar van geoogst is hebben hun beste tijd gehad. Door het steeds groter worden van de plant worden de aardbeien steeds kleiner.

Van de planten die u tijdens de groei van de aardbeien gemerkt hebt neemt u de eerste stek vanaf de moederplant en deze gebruikt u voor vermeerdering. Op de plaats waar aardbeien hebben gestaan, moet u minimaal 3 jaar wachten voordat u er weer aardbeien plant. Hoe vroeger de planten gezet worden, hoe groter de kans op een goede oogst. Vanaf half juli tot eind augustus is de beste periode. De doordragers maken alleen het eerste jaar jonge stekken, daarna moet u de oude planten scheuren om nieuwe bedden aan te kunnen planten. September is de goede maand om doordragers te planten.

Mochten er na een aantal jaren te veel zieke planten in de bedden voorkomen, dan is het tijd om goedgekeurd plantmateriaal aan te kopen.

Een makkelijke manier om stek te bewortelen is potjes met potgrond naast de moederplant zetten.

Vervolgens de jonge stekken in de potjes planten en zodra ze voldoende beworteld zijn van de moederplant lossnijden. Wel regelmatig water geven. U kunt ook de jonge stek eerst in potten opplanten tot u ruimte heeft in de tuin. In dit geval bent u niet zo afhankelijk van de planttijd.

De aardbeienbedden moeten regelmatig geschoffeld worden, zodat onkruid geen kans krijgt. Door een tunneltje te maken van plastic kunt u de oogst vervroegen.

Ziekten en plagen

Niet alleen mensen zijn gek op aardbeien, maar ook een heleboel dieren. Om schade door vogels en wespen tegen te gaan, kunt u de bedden afschermen met insectengaas. Dit gaas heeft veel voordelen ten opzichte van tuinnetten. In tuinnetten sterven veel vogels op een afschuwelijke wijze. Insectengaas houdt zelfs wespen buiten de aardbeien.

Nachtvorst

Als er tijdens de bloei nachtvorst optreedt, kan er veel schade ontstaan. Ook bij koud en nat weer vindt er geen goede bevruchting plaats. Schade door nachtvorst kan soms beperkt worden door de aardbeiplanten te beschermen met plastic of acryldoek. U kunt ook een laat ras nemen waardoor het risico van nachtvorstschade kleiner wordt.

Vruchtrot (Botrytis cineria)

Dit is één van de voornaamste plagen. De infectie gebeurt via de bloemen. De schade is het grootst als tijdens de vruchtzetting en de pluk het weer vochtig en warm is. Om te voorkomen dat de schade grote vormen aanneemt, kunt u een aantal maatregelen nemen. Houd de planten goed schoon, zodat wind en zon er makkelijk bij kunnen. Aangetaste vruchten snel verwijderen.

Koprot (Botrytis cineria)

Dezelfde schimmel veroorzaakt koprot en stengelrot. Meestal zijn de oorzaken aan te wijzen: te diep planten of geen goede afwatering, waardoor de planten te nat staan. Het is ook aan te raden om na de pluk het oude blad te verwijderen. Dit moet ruim voor de winter gebeuren, omdat de plant weer nieuw blad gevormd moet hebben voor de winter invalt.

Slakken

Ook deze beesten zijn gek op aardbeien. In droge zomers zal de schade meevallen, in natte zomers zal vrijwel altijd schade optreden. Om te voorkomen dat de schade helemaal uit de hand loopt, kunt u een aantal maatregelen nemen. Zorg dat de grond niet kluitiger is tussen de aardbeien; hier kruipen ze namelijk onder als het drogend weer is. Als u stro gebruikt als afdekking tussen de planten, strooi dit dan pas als de eerste aardbeien bijna rijp zijn. Jampotjes ingraven en voor de helft vullen met bier. Rabarberbladeren uitleggen; hier kruipen slakken onder waarna u ze makkelijk kunt vangen.

Hiermee zijn de voornaamste ziekten en plagen wel genoemd, maar dat betekent niet dat er niet meer zijn. Hier volgt nog een korte opsomming van ziekten die voor kunnen komen op de aardbeien. Meeldauw, probeer het gewas in de groei te houden.

Verwelkingsziekte, minder gevoelige rassen kweken.

Roodwortelrot, zorg voor een goede ontwatering.

Stengelbasisrot, zorg voor een goede ontwatering en gebruik minder gevoelige rassen.

Aardbeienloopkever, potjes ingraven waar ze invallen, waarna u ze kunt verwijderen.